

OBČUTENJE IN ZAZNAVANJE

Omogočata povezavo med živim bitjem in njegovim okoljem. Posredujeta nam informacije iz okolja in omogočata ustrezno odzivanje nanje ter na ta način zagotavljata preživetja.

Občutenje – proces sprejemanja dražljajev iz okolja in njihove pretvorbe v živčno vzburjenje (da slišiš)

Zaznavanje – proces organizacije in interpretacije občutkov (da veš kaj slišiš)

Nastanek občutka in zaznave

Iz čutil potuje vzburjenje v možgane:

-Najprej v primarna senzorna središča (sprejemajo in obdelujejo informacije, ki prihajajo do čutil) nastanejo občutki,

-Nato pa v asociacijska središča, (posamezni občutki se med seboj povežejo in uskladijo z informacijami iz spomina v smiselno celoto), kjer nastanejo zaznave.

DRAŽLJAJI – energetski procesi, ki posredujejo informacije iz zunanjega in notranjega okolja (svetlobni, mehanski, toplotni..)

Oko-svetlobni -vid,

Uho-mehanski-sluh

Koža-toplotni,mehanski-tip,bolečina

Nos-kemični-vonj

Jezik-kemični-okus

*Čutila/čutni organi - organi, s katerimi sprejemamo in pretvorbujemo določene vrste dražljajev (uho, oko, koža, nos, jezik)

*Čutnice/receptorji - del čutila, ki pretvori dražljaje v živčno vzburjenje (pomožni organi, ki povečujejo učinkovitost čutila)

*občutek – doživetje, ki nastane v primarnih senzornih središčih. Tj. doživetje ki nastane zaradi delovanja dražljajev na čutila

ZAZNAVA- doživetje, ki nastane v asociacijskih središčih.

kaj vpliva na zaznavanje:

*Pozornost – proces, od nje je odvisno, katere vidike sveta (dražljaje) bomo v določenem trenutku zaznavali

*Zaznavna organizacija – da bi lahko zaznali karkoli, moramo čutne informacije organizirati v smiselne celote ali objekte

*Zaznavna interpretacija – ugotovimo, za katere objekte gre

POZORNOST– proces usmerjenosti oz. osredotočenosti na omejeno število dražljajev (npr. na določeno situacijo, dogajanje ali misel)

*Značilnosti:

1.dražljaji, na katere je usmerjena pozornost, postanejo v zavesti jasni in to tem bolj, čim manj jih je

2.tudi v vedenju nastanejo spremembe, ki pripomorejo k čim boljsem zaznavanju dražljajev, na katere smo osredotočeni: telo in čutilo je obrnjeno proti dražljaju, mišice so rahlo napete, gibov je manj...

*Obseg pozornosti – pri odraslem: 6-9 enot; pri majhnih otrocih: 2-3 enote. Poleg starosti opazovalca in vrsta gradiva je odvisen tudi od razporejenosti (grupiranosti) gradiva

*Trajanje pozornosti – odvisno od motivacije, starosti drugih dražljajev, ki lahko preusmerijo pozornost (močan hrup). Pozornost je dinamičen proces in se nenehno spreminja

*Dejavniki pozornosti

~Zunanji – lastnosti dražljajev (njihovo intenzivnost, spreminjanje in gibanje, trajanje, pogostost in razlikovanje od okolja ter velikosti)-najhitreje zaznamo slušne dražljaje, nato vidne...

~Notranji – lastnosti posameznika (potrebe, motivi, čustva in znanje)

ZAZNAVNA ORGANIZACIJA – proces organizacije čutnih informacij v smiselne celote ali objekte,ki poteka po načelih zaznavne organizacije. To so načela, ki pojasnjujejo, kako zaznavamo objekte kot ločene med seboj, od podlage.

*Načelo lika in podlage

Nobenega čutnega polja namreč ne zaznavamo kot nerazčlenjenega, temveč posamezne dele zaznavamo kot like, izločene iz preostalega polja, ki tvori podlago.

~Lik – tisti del čutnega polja, ki ga jasno in razločno zaznavamo. Ima določeno obliko in zdi se nam,da leži pod podlago

~Podlage ne zaznavamo jasno in razločno. Je brez oblike in leži za likom. Nanjo v nasprotju z likom nismo pozorni.

Pomembni za zaznavanje lika in podlage so tudi notranji dejavniki (interesi, izkušnje, znanje posameznika)

ZMOTNE ZAZNAVE - Se ne ujemajo s stvarnostjo

*Iluzije - zmotne zaznave, pri katerih dražljaje iz okolja napačno organiziramo in/ali interpretiramo.

-nanje vplivajo psihološki dejavniki (intenzivna čustva, strah, pričakovanje, prepričanja, želje in potrebe.

-nanje vplivajo tudi pretežno fizikalni dejavniki (lomljenje svetlobe, temperaturne razlike ~ fatamorgana)

-Pogosto doživimo tudi iluzije navideznega gibanja.

-nek dražljaj je, vendar si ga narobe razlagamo

*Halucinacije - zmotne zaznave, ki nimajo podlage v okolju, temveč jih izzovejo nenormalni procesi v centralnem živčnem sistemu, predvsem spremembe v izločanju živčnih sistemov, predvsem spremembe v izločanju živčnih prenašalcev.

~Poznamo: vidne halucinacije, slušne, tipne, halucinacije vonja.. Ipojavijo se zaradi izčrpanosti, stradanja, boleznii... pogoste pri nekaterih duševnih motnjah

-ni dražljaja, izmislimo si ga...